

به نام خدا

نقشه راه توسعه آبرزی پروری سردآبی

مؤلف:

دکتر مرتضی علیزاده

با همکاری:

عباسعلی مطلبی، مصطفی شریف روحانی، عباس متین فر، حسین عبدالحی،
محمدصیاد بورانی، عبدالمهدی ایران، آرزو وهاب‌نژاد، سید ابراهیم صفوی

سرشناسه	: علیزاده، مرتضی، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقشه راه توسعه آبی پروری سردآبی / شولف مرتضی علیزاده، با همکاری عباسعلی مطلبی ... و دیگران؛ ویراستار ادبی گل اندام آل علی
مشخصات نشر	: تهران : موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۷ ص.؛ جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۱-۱۵-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
پادداشت	: با همکاری عباسعلی مطلبی، مصطفی شریف روحانی، عباس متین فر، حسین عبدالحی، محمدصیاد بورانی، عبدالمهدی ایران، آرزو وهاب نژاد، سید ابراهیم صفوی
موضوع	: آبی پروری -- ایران
موضوع	: Aquaculture -- Iran
ع	: آبی پروری -- ایران -- برنامه ریزی
موضوع	: Aquaculture -- Iran -- Planning
موضوع	: ماهی -- ایران -- پرورش و تکثیر
موضوع	: Fish culture -- Iran
شماره افزوده	: مطلبی، عباسعلی، ۱۳۳۸ -
شماره افزوده	: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ : ۵۸۰ / ۱ : 53
رده بندی دیویی	: ۵۵ : ۶۳۹/۸
شماره کتبخانی ملی	: ۸۷۹۸۳۲

نام کتاب : نقشه راه توسعه آبی پروری سردآبی

مؤلف : دکتر مرتضی علیزاده

با همکاری : عباسعلی مطلبی، مصطفی شریف روحانی، عباس متین فر، حسین عبدالحی، محمدصیاد بورانی

مهدی ایران، آرزو وهاب نژاد، سید ابراهیم صفوی

ویراستار ادبی : گل اندام آل علی

شمارگان : ۶۰۰

چاپ اول : سال ۱۳۹۶

ناشر : موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

ناظر چاپ : مدیریت اطلاعات و ارتباطات علمی

(نشانی : میدان هفت تیر، خیابان قائم مقام فراهانی، خیابان مشاهیر، نبش خیابان غفاری، پلاک ۵،

موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، تلفن ۸۸۳۸۱۰۶۸ - (www.ifro.ir)

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۱-۱۵-۰ (ISBN : 978-600-8451-15-0)

قیمت : ۳۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور محفوظ است.

بهره‌برداری اصولی از ذخایر منابع آبی و توسعه پایدار در آبی‌پروری مستلزم برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های صحیح تحقیقاتی و اجرایی به عنوان بستر و اساس توسعه می‌باشد.

در زمینه توسعه شیلاتی کشور اقدامات موثری در برنامه‌های اول، دوم، سوم و چهارم انجام گردید و شرایط مناسبی را برای توسعه پایدارتر و بهبود مدیریت شیلاتی فراهم نمود. به طور کلی، جهت‌گیری برنامه‌های مذکور فوق موجب افزایش تولید، عرضه و مصرف آبزیان در کشور گردیده و چشم‌انداز نسبتاً آفتابی را برای رسیدن به متوسط مصرف سرانه کشورهای در حال توسعه به عنوان شاخصی مهم در توسعه شیلاتی ایجاد نموده است. بدون شک، دستیابی به چنین هدفی متضمن دو اصل مهم به بردار، پایدار از ذخایر منابع آبی و همچنین توسعه پایدار در آبی-پروری است. اجرایی شدن این دو اصل مهم، مستلزم برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های تحقیقاتی به عنوان بستر و اساس توسعه می‌شود. سلسله تحقیقات علوم شیلاتی کشور به عنوان متولی تحقیقات شیلاتی کشور، اولین برنامه پنج‌ساله توسعه تحقیقاتی را به عنوان موسسه‌ای مستقل تجربه می‌کند و به رغم وجود برخی کاستی‌ها و اقصای بویژه در عرصه صنعت آبی‌پروری سردابی می‌توان از آن به عنوان گامی مهم در چارچوب نظام برنامه‌ریزی کشور یاد نمود که سعی در سازماندهی و هدایت برنامه‌های تحقیقاتی متناسب با نیازهای کشور تولید دارد.

در پی تصمیم معاونت راهبردی ریاست جمهوری مبنی بر تشکیل سازمان دانش و صنعت آبی-پروری و تهیه نقشه‌راه توسعه آبی‌پروری کشور در افق ۱۴۰۴، سلسله تحقیقات علوم شیلاتی کشور اقدام به تدوین این سند به منظور دستیابی به این اهداف نمود. اینجا بست مناسب برای تحقق برنامه‌های دولت در برنامه پنج‌ساله پنجم و سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور (۲) تقاضا محور نمودن تحقیقات، (۳) افزایش کیفیت، ایجاد انسجام و تعیین اهداف مشخص برای فعالیت‌های تحقیقاتی، (۴) اولویت‌بخشی و هدفمند کردن فعالیت‌های اجرایی. بدین منظور، ضمن بررسی اسناد برنامه چهارم و پنجم توسعه شیلاتی کشور و عملکرد زیربخش‌های اجرایی و تحقیقاتی در زمینه آبی‌پروری سردابی، از نظریات و تجارب متخصصین دانشگاهی، کارشناسان تحقیقاتی و اجرایی، تولیدکنندگان و تشکلهای خدماتی فعال در صنعت آبی‌پروری سردابی کشور در قالب کمیته‌های

تخصصی و نشست‌های کارشناسی، استفاده گردید. این گزارش در قالب ۴ فصل شامل: مروری بر وضع موجود، مشکلات و محدودیت‌ها، تعیین و اولویت‌بندی اهداف و برنامه‌های پیشنهادی و الزامات تنظیم گردید. در خاتمه، مولفین لازم می‌دانند از همکاری تمامی دست‌اندرکاران برای حمایت‌های فکری و راهنمایی‌های ارزنده‌شان، قدردانی و تشکر نمایند.

دکتر مرتضی علیزاده

عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

www.ketab.ir

فهرست مندرجات

پیشگفتار مولف

فصل ۱: مروری بر وضع موجود.....	۱
۱-۱- وضعیت آبی‌پروری جهانی.....	۲
۱-۲- مروری بر وضعیت آبی‌پروری ایران.....	۵
۱-۳- آبی‌پروری، سردآبی در ایران.....	۷
۱-۳-۱- پیشینه آبیاری.....	۷
۱-۳-۲- جایگاه ماهیان سردآبی در صنعت آبی‌پروری کشور.....	۱۱
۱-۴- وضعیت تکثیر و پرورش ماهیان سردآبی در ایران.....	۱۳
۱-۴-۱- ماهی قزل‌آلای رومین کشور.....	۱۳
۱-۴-۲- ماهی آزاد دریای خزر.....	۲۹
۱-۴-۳- سایر ماهیان سردآبی ایران.....	۳۹
۱-۵- زیرساخت‌ها و امکانات تحقیقاتی موجود در زمینه آبی‌پروری سردآبی.....	۴۶
۱-۵-۱- مرکز تحقیقات ماهیان سردآبی تنکابن.....	۴۷
۱-۵-۲- ایستگاه تحقیقات ماهیان سردآبی یاسوج.....	۴۷
۱-۵-۳- ایستگاه تحقیقات شیلاتی آب‌های شور داخلی.....	۴۹
۱-۵-۴- ایستگاه تحقیقات فن‌آوری‌های نوین شیلاتی خجیر.....	۴۹
۱-۵-۵- مراکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی کشور.....	۵۰
۱-۵-۶- دانشگاه‌ها و سایر موسسات آموزشی و پژوهشی.....	۵۱
۱-۶- نقش تحقیقات در روند توسعه تکثیر و پرورش ماهیان سردآبی.....	۵۱
۱-۶-۱- تحلیلی در مورد تحقیقات انجام شده در کشور.....	۵۵
۱-۶-۲- تحلیلی در مورد تحقیقات در دست اجرا در کشور.....	۵۷
۱-۶-۳- اهمیت و جایگاه تحقیقات انجام شده در خارج از کشور.....	۵۹

فصل ۲: مشکلات و محدودیت ها ۶۱

۲.۱- مشکلات و چالش‌های موجود در زمینه تکثیر و پرورش قزل آلا ۶۲

۲-۱-۱- ژنتیک و اصلاح نژاد ۶۳

۲-۱-۲- بهداشت و درمان بیماری‌ها ۶۷

۲-۱-۳- غذا و غذادهی ۷۰

۲-۱-۴- آلودگی منابع آبی ناشی از پساب مزارع تولیدی ۸۲

۲-۱-۵- اقتصاد تولید ۸۴

۲.۲- مشکلات و چالش‌های موجود در مورد ماهیان سردآبی بومی ایران ۹۰

۲-۲-۱- ماهی آزاد ریای خزر ۹۰

۲-۲-۲- سایر ماهیان سردآبی بومی ۹۴

فصل ۳: تعیین و اولویت‌بندی اهداف ۹۶

۳.۱- توسعه پایدار تکثیر و پرورش قزل آلا ی رنگین کمان ۹۷

۳-۱-۱- اهداف کیفی ۹۷

۳-۱-۲- سیاست‌های راهبردی ۹۸

۳-۱-۳- اهداف کمی ۱۰۸

۳.۲- حفاظت و بهره‌برداری از ذخایر ماهیان سردآبی بومی کشور ۱۱۱

۳-۲-۱- اهداف کیفی ۱۱۱

۳-۲-۲- سیاست‌های راهبردی ۱۱۲

۳-۲-۳- اهداف کمی ۱۱۸

فصل ۴: برنامه‌های پیشنهادی و الزامات ۱۱۹

۴.۱- برنامه‌های اجرایی ۱۲۱

۴-۱-۱- برنامه جامع توسعه پایدار تکثیر و پرورش قزل آلا ی رنگین کمان ۱۲۱

۴-۱-۲- طرح جامع بهبود عملکرد تولید در مزارع تکثیر و پرورش قزل آلا ۱۲۱

۴-۱-۳- طرح جامع توسعه فرآوری و ارتقاء فرهنگ مصرف ۱۲۳

۴-۱-۴- طرح جامع توسعه تولید با استفاده از آب چاه‌های کشاورزی ۱۲۵

- ۴-۱-۵- طرح جامع کارآفرینی و اشتغال دانش‌آموختگان شیلاتی ۱۲۷
- ۴-۲- برنامه جامع تکثیر و پرورش و حفاظت از ذخایر ماهیان سردآبی بومی کشور ۱۳۶
- ۴-۲-۱- طرح جامع بهبود فرآیند تکثیر و بازسازی ذخایر ماهی آزاد دریای خزر ۱۳۶
- ۴-۲-۲- طرح جامع توسعه پایلوت‌های تکثیر و پرورش گونه‌های بومی سردآبی ۱۳۸
- ۴-۳- برنامه‌های تحقیقاتی ۱۳۸
- ۴-۳-۱- لزوم هدفمندی فعالیت‌های تحقیقات ۱۳۸
- ۴-۳-۲- برنامه جامع توسعه پایدار تکثیر و پرورش قزل‌آلای رنگین‌کمان ۱۴۱
- ۴-۳-۳- برنامه جامع تکثیر و پرورش و حفاظت از ذخایر ماهیان سردآبی بومی کشور ۱۶۷
- ۴-۴- مهمترین دستاوردهای قابل پیش‌بینی اجرایی نقشه‌راه آبرزی پروری سردآبی
در افق ۱۴۰۴ ۱۸۰